

نهمین دور انتخابات ریاست جمهوری در ایران^۱

بهروز ترک زاد^۲

چکیده

انتخابات ریاست جمهوری به دلیل جایگاه ممتاز رئیس جمهور در قانون اساسی و نقش برجسته وی در عرصه‌های داخلی و بین المللی از اهمیت ویژه‌ای در نظام سیاسی ایران برخوردار می‌باشد و از آن جایی که نزدیک به بیست اصل در قانون اساسی به وی اختصاص داده شده است انتخاب یک فرد شایسته و اصلح برای پست ریاست جمهوری از مهمترین انتخابات در کشور ایران قلمداد می‌گردد. این انتخابات در شرایطی برگزار گردید که مردم ایران با کثرت نامزدها و برنامه‌های مختلف مواجه بودند. آرایش و فضای سیاسی در آستانه نهمین دور انتخابات ریاست جمهوری نسبت به دوره‌های سابق منحصر به فرد بود و نامزدهای دو جناح مهم کشور یعنی اصول گرایان و اصلاح طلبان رقابت‌های انتخاباتی را برای پیروزی آغاز کردند که مردم ایران به برنامه‌های آقای محمود احمدی‌نژاد نامزد جناح اصول گرا اعتماد کردند و به شعارهای او همانند رفع فساد، فقر، تبعیض، حل مشکلات معیشتی مردم، حکومت اسلامی و عدالت رأی دادند و به او اعتماد کردند و وی را رئیس جمهور آینده کشور ایران انتخاب کردند.

کلیدواژه ها: انتخابات، ریاست جمهوری، حقوق اساسی.

^۱ تاریخ دریافت: ۱۳۸۴/۸/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۴/۱۰/۶

^۲ دکترای حقوق بین الملل.

مقدمه

بنا بر اصل ۱۱۳ قانون اساسی، پس از مقام رهبری رئیس جمهور عالیترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را جز در اموری که مستقیماً به رهبری مربوط می‌شود بر عهده دارد. از این اصل مستفاد می‌گردد با توجه به جایگاه ممتاز رئیس جمهور و نقش بسیار حساس و مهم وی در زندگی و سرنوشت مردم ایران از وظایف و اختیارات وسیعی برخوردار می‌باشد به طوریکه نزدیک به بیست اصل در قانون اساسی به رئیس جمهور اختصاص دارد. بنا بر این انتخابات ریاست جمهوری یکی از انتخابات پر اهمیت در جمهوری اسلامی ایران قلمداد می‌شود و نزدیک به ۶۰ میلیون نفر در دو مرحله انتخابات اخیر شرکت کردند. اهتمام ملت ایران به توصیه های مقام رهبری مبنی بر مشارکت فعالانه در نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری، مشروعیت و حقانیت نظام اسلامی را برای بار دیگر تثبیت نمود.

اگر مردم ایران به دولت و مقامات عالی رتبه کشوری احترام گذاشته و اعتماد نمودند و بطور گسترده به پای صندوق های رأی رفته، امیدوارند که مطالباتشان در عرصه های مختلف اقتصادی سیاسی، اجتماعی و فرهنگی تحقق پذیرد. لذا بر خلاف پیش بینی های برخی از رسانه ها و جراید خارجی و داخلی مبنی بر عدم مشارکت گسترده مردم در نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری و موضوع تحریم آن، مسئولیت ریاست جمهور جدید جناب آقای محمود احمدی نژاد بیش از پیش افزایش یافت زیرا مردم ایران به برنامه های اقتصادی سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نامزدها رای دادند و در صورت عدم تحقق برنامه های پیشنهاد شده به ویژه طرح دولت کارآمد که از سوی ریاست جمهور مطرح گردید، اعتماد مردم نسبت به سیاست های ایشان سلب خواهد شد بنابراین آقای محمود احمدی نژاد بنابر نظریه جان جک روسو حقوقدان مشهور فرانسوی یک قرارداد اجتماعی با مردم ایران به امضای رسانده است به عبارت دیگر تک تک افراد جامعه بر اساس این قرارداد اجتماعی (رای خود) بطور موقت اداره امور مملکتی را به وی تفویض نموده تا به تعهدات خود عمل نماید.

قبل از بررسی آرایش سیاسی در این انتخابات، ضروری به نظر می رسد که واژه هایی نظیر دولت، جمهوری، مشروعیت، مقبولیت، حقانیت و قانونیت مورد توجه و بررسی قرار گیرد.

واژه دولت یا کشور در متون حقوقی و سیاسی استعمال متنوعی دارد در متون سیاسی دولت به عنوان قدرت و حکومت و فرمانروایی بکار گرفته می شود در صورتیکه در علم حقوق واژه دولت یعنی Etat به معنی کلی تر بیان می شود که دارای شخصیت حقوقی و مستقل و غالباً در مباحث حقوق بین الملل و حقوق عمومی مطرح می شود.

افلاطون ۴۰۰ سال قبل از میلاد حضرت عیسی مسیح اعلام کرد که هدف اساسی دولت تضمین آزادیهای انسان است. ارسطو یکی دیگر از دانشمندان آن زمان معتقد است که تشکیل دولت جزء فطرت انسانی است.

در قرن هیجدهم منتکسیو و روسو نظریه مشهور خود را به ترتیب به تفکیک قوا^۱ و قرارداد اجتماعی^۲ مطرح کردند که این قرارداد اجتماعی بدون توسل به زور توسط دولت و مردم متعقد می گردد.

به عبارت دیگر بر اساس این نظریه حاکمیت^۳ متعلق به همه مردم است و حاکمیت غیرقابل انتقال است و مردم بطور موقت و محدود به منظور اداره جامعه آنرا به دولت واگذار می کند.

الهیون نظیر سن توما داکن^۴ و سن اگوستن^۵ معتقدند که قدرت دولت باید توسط قوانین الهی محدود شود و گرنه به فساد کشیده می شود.

علمای اسلامی نیز همچون خواجه نصیرالدین طوسی و ابونصر فارابی و امام غزالی معتقدند که حاکمیت مخصوص ذات باری تعالی الله حاکم، خالق آسمان و زمین، مالک ملک است.

ولی این اصل کلی حاکمیت مطلق الهی مانع از آن نیست که بخشی آن به دست ابناء بشر بگونه گذرا و موقتی سپرده شود.

در اینجا بحث مشارکت مردم یعنی نظام جمهوری مطرح می شود که جمهوری در مقابل نظام ریاستی قرار دارد و مشارکت یکی از سمبل های دموکراسی است.

جمهوریت نه تنها یک شیوه حکومتی است بلکه به صورت آرمان و هدف متعال مطرح می گردد. جمهوریت چه از لحاظ نظری و چه لحاظ عملی با آزادی پیوند دارد بطوریکه آزادی پیش شرط برای طرح نیازهای جامعه مردم در جمهوریت است

در تعریف جمهوری^۶ یعنی افراد در زندگی سیاسی خود از آزادی انتخاب و استقلال رای برخوردار می باشد. در جمهوریت زمامداران از سوی مردم برگزیده می شوند و مردم در حکومت جمهوری با مشارکت و حضور خود قدرت زمامداران را محدود می سازند و یا با نظارت اقتدار زمامداران را محدود می سازند^۷ بنابراین بحث مشروعیت^۸ نظام سیاسی مطرح می شود.

مشروعیت توصیف ذاتی حکومت است یعنی حاکم باید برای اعمال قدرت خود توجیه داشته باشد. حق حکومت برای حاکمان و پذیرفتن آن حق توسط حکومت شوندگان و این توجیه همان مشروعیت است همانطوریکه ملاحظه می شود جمهوری با دموکراسی پیوند خورده دموکراسی در لغت به معنی حکومت کردن که به طور خلاصه جمهوری ملت و سه عنصر همواره باید در آن مورد توجه قرار گیرد.

مشارکت - مقبولیت و رقابت که در نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری کلیه این مصادیق رعایت گردید. در یک نظام دموکراسی جمهوریت، مشروعیت و مقبولیت به هم گره خورده اند^۹.

استاد مطهری اعلام داشت که جمهوری شکل حکومت پیشنهاد شده را مشخص می کند و کلمه اسلام ماهیت و محتوای آنرا.

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نزدیک به ۲۲ اصل به جمهوری مربوط می شود.

بطور خلاصه می توان به اصل:

یکصد و هفتم قانون اساسی، انتخاب مجلس خبرگان در تعیین مقام رهبری اصل ۱۷۷ و اصل ۱۶ اداره کشور بر اساس اتکاء آراء ملت غیر قابل تغییر است.

هشتمین بند اصل سوم قانون اساسی: مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش

اصل ۷ - امر هم شوری بینهم - شوراها منتخب مردم

اصل ۱۹ - اصل تساوی مردم و اصل ۲۲ و ۲۳

اصل ۲۶ - آزادی احزاب

بند سوم اصل ۴۳ وظایف دولت در برنامه های اقتصادی

اصل ۵۶- حاکمیت مطلق

اصل ۵۹- همه پرسی

اصل ۶۲- انتخاب نمایندگان بطور مستقیم

اصل ۶۷- سوگند نمایندگان در مقابل ملت

اصل ۶۹- مذاکرات علنی مجلس

اصل ۸۷- رای اعتماد از مجلس

اصل ۱۰۰ و ۱۰۳- شوراها

اصل ۱۱۴- انتخاب رئیس جمهور برای مدت ۴ سال و

۱- شرایط کاندیداتوری در انتخابات ریاست جمهوری

در دور اول انتخابات ۱۰۱۴ نفر خود را برای پست ریاست جمهوری کاندیدا کردند که در میان آنها یک نفر دارای درجه اجتهاد، ۲۳ نفر تحصیلات ابتدائی، ۷۲ نفر دکترا، ۸۶ فوق لیسانس، ۳۸ مدرک لیسانس از نظر وضعی شغلی ۸ وکیل، یک دانش آموز، سه نفر بدون شغل، ۱۲۶ نفر بیکار و ۳۲ نفر استاد دانشگاه ثبت نام کردند^{۱۰} که هشت نفر تأیید صلاحیت شدند در صورتیکه بعد از عزل ابوالحسن بنی صدر، در مرداد ۱۳۶۰، برای دومین دور انتخابات ریاست جمهوری ۷۱ نامزد ثبت نام کردند و ۴ نفر از نامزدها از سوی شورای نگهبان برای کاندیداتوری ریاست جمهوری تأیید شدند.

وزیر سابق کشور ایران در آن زمان اعلام کرد عده ای سواد خواندن و نوشتن را نداشته و مدارک تحصیلی بعضی از آنها سوم و ششم ابتدایی بود.^{۱۱}

مشاهده می گردد که بعد از گذشت ۲۶ سال از انقلاب اسلامی و نه دوره انتخابات ریاست جمهوری ضرورت پیدا می کند که شرایط کاندیداتوری و احراز پست ریاست جمهوری اصلاح شود تا از شرکت افراد ناشایست و غیر اصلح ممانعت بعمل آید.

در یک بررسی حقوق تطبیقی، در کشورهای غربی من جمله کشور انگلیس، ایتالیا و ایالات متحده آمریکا، نامزدها ریاست جمهوری معمولاً توسط احزاب و تشکل های سیاسی معرفی می شوند. در کشور فرانسه نامزدهای ریاست جمهوری برای شرکت در انتخابات، باید از طرف حداقل پانصد نفر از شهروندان، مرکب از اعضای پارلمان، شورای استان، شورای پاریس و مجامع محلی سرزمین های ماوراء بحار و شهرداریها به شورای قانون اساسی معرفی شوند یا لااقل ۱۸ روز قبل از دوره اول رای گیری برای انتخاب رئیس جمهور، صورت گیرد. شورای قانون اساسی فرانسه لیست معرفی شدگان را بعد از اطمینان از رضایت آنها برای نامزد شدن تهیه می نماید و سپس منتشر می نماید^{۱۲}.

همچنین برای داوطلبان نامزدی ریاست جمهوری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر خلاف سایر نظامهای سیاسی حاکم بر کشورها، شرط سنی مشخصی را برای آنها تعیین نشده است در صورتیکه در کشور فرانسه حداقل بین ۲۳ سال و در امریکا ۳۵ سال پیش بینی شده است^{۱۳}.

در اصل ۱۱۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصریح شده که رئیس جمهور باید از میان رجال مذهبی و سیاسی که واحد شرایط زیر باشند انتخاب گردد. ایرانی الاصل، تابع ایران، مدیر و مدبر، دارای حسن سابقه و امانت و تقوی، مومن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور

در ارتباط با اولین شرط، رجال سیاسی، اصطلاحی است که به هر شخصی که در زمینه سیاست فعالیت برجسته داشته و در سطح جامعه به این عنوان شناخته می شود و سابقه کار و فعالیت های او نشان دهنده فعالیت های سیاسی اطلاق می شود^{۱۴}.

یکی از مباحثی که ایام انتخابات مطرح می شود رجال سیاسی است که تفاسیر متعددی از این واژه که نامزد ریاست جمهوری باید مصداق آن باشد.

اما هنوز اجماع کافی جهت تفسیر آن بدست نیامده و زنان به علت تناقض تفسیرها از رجل سیاسی فرصت ورود به عرصه انتخابات ریاست جمهوری را نمی یابند. بر اساس اصل ۹۸ قانون اساسی تفسیر قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان است.^{۱۵}

دومین شرط کاندیدای ریاست جمهوری، مذهبی و سیاسی و چون تعریف دقیق و مشخصی از این واژه وجود ندارد باید به عرف مراجعه کرد کما این که بر اساس ماده ۲۲۴ قانون مدنی نیز الفاظ عقود حمل بر معانی آنان می شود لذا در شناخت واژه مذهبی و سیاسی باید به عرف مراجعه کرد از دیدگاه عرفی رجا (مذهبی و سیاسی به افرادی می گویند که در جامعه به عنوان ۱- متفکر در امور مذهبی و نیز صاحب نظر در امور سیاسی باشد ۲- این صفت وی در میان مردم یا حداقل اهل فن باور بوده، و در این موضوع سرشناس باشند بطوریکه عرف اجتماع یا اهل فن او را به عنوان متفکر و صاحب نظر در علوم دینی و امور سیاسی تأیید نمایند. لذا صرف متدین بودن یا روحانی بودن با تحصیلات عالیه داشتن کافی نیست بلکه شخصی باید به گونه صفات در میان مردم مشهور باشد و به اصطلاح رجل سیاسی و مذهبی باشد چرا که متدین بودن در ذیل اصل ۱۱۵ آمده و نیازی به تکرار آن نبوده است.

شرط سوم: علاوه بر شرط رجل سیاسی، ایرانی الاصل که تابع ایران، مدیر و مدبر، دارای حسن سابقه و امانت و تقوا، مومن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور باشد این شروط بطوری انشاء شده اند که شورای نگهبان به عنوان مرجع بررسی صلاحیت نامزدها باید وجود آن را در هر نامزد احراز کند یعنی نمی توان اصل را بر وجود این شرایط در داوطلب ها گذاشت زیرا در این گونه موارد اصل بر عدم صفت در شخص است تا وجود آن ثابت شود لذا مرجع رسیدگی باید وجود تک تک این شرایط در داوطلب را از راه های مقتضی که در قانون عادی ذکر شده احراز کند.

مقام و مرجع صلاحیت دار شورای نگهبان است که در صورت عدم احراز شرایط فوق و برجستگی های ریاست جمهور شورای نگهبان از تأیید آنها امتناء می ورزد. هر چند که کلیه مصادیق مصرح شده در قانون انتخابات کاملاً صریح و مشخص نمی باشد امید است که در آینده ابهامات منتفی گردد.

۲- آرایش سیاسی در انتخابات ریاست جمهوری

در مجامع تکررگرا جامعه مدنی و نهادهای سیاسی خودجوش و نیرومندند و جامعه مدنی به عنوان حایل میان دولت و توده عمل می کند خطری که این نظامها را تهدید می کند ناشی از عنصر وعده وعیدهای بلندپروازانه و غیر واقع بینانه است که رهبران سیاسی برای کسب آراء به توده ها می دهند و توقعات آنها را بالا می برند و در نتیجه سیاست به افراط گرایش می یابد. با توجه به کثرت گروههای سیاسی و پیچیدگی های حاکم بر فضای سیاسی کشور ضروری به نظر می رسد که از عنوان جناح سیاسی یا نیروهای سیاسی بجای احزاب بکار گرفته شود.

بطور کلی در جمهوری اسلامی ایران نزدیک به ۲۰۰ گروه و جناح سیاسی فعالیت دارند^{۱۶} که بطور عمده می توان آنها را به دو گروه بزرگ تفکیک نمود مهمترین آنها عبارتند از اصول گرایان و گروه اصلاح طلب هر یک از

این گروه‌های سیاسی دارای ویژگی‌های سیاسی - اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی می‌باشند که بررسی عمیق آنها از این مقاله خارج است چونکه در درون هر گروه و جناح رقابت‌های فشرده‌ای وجود دارد به چندین گروه دیگر و کوچکتر تفکیک می‌گردد.

نمای زیر نشانگر کثرت گروه‌های سیاسی در نظام جمهوری اسلامی است.^{۱۷}

وضعیت آرایش سیاسی احزاب در نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری بر خلاف سالهای ۱۳۷۶ که دو قطبی بود به چند قطبی کشانده شد و فضای سیاسی و اجتماعی کشور در آستانه این انتخابات نسبت به دوره های قبل منحصر بفرد بود از سوی جبهه اصول گرا در ابتدا آقای اکبر هاشمی رفسنجانی، آقای علی اردشیر لاریجانی، آقای محسن رضائی، آقای محمدباقر قالیباف و آقای محمود احمدی نژاد شهردار پیشین تهران در مقابل جناح اصلاح طلبان که دارای سه طیف متمایز از جمله آقای مهدی کروبی، آقای مصطفی معین و آقای مهرعلیزاده قرار داشتند.^{۱۸} یک رقابت فشرده در این انتخابات میان هشت نامزد داوطلب ریاست جمهوری برای کسب آرا فراهم شده بود. اما یک وحدت سیاسی میان کاندیداتورها هر جناح و گروه وجود نداشت بطوریکه هر یک از آنها بر مواضع خود تاکید فراوانی داشتند لیکن مواضع آنها در عرصه های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی شباهت داشتند.

مهمترین وجه تمایز میان مواضع نامزدهای ریاست جمهوری بکارگیری ابزار و اهرم های سیاسی جهت رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده می باشد.

۳- مواضع نامزدهای ریاست جمهوری در دور نهم انتخابات

مواضع سیاسی اصلاح طلبان غالباً در چهارچوب نظام و قانون اساسی اصرار می ورزند و تاکید بر محو کردن مشکلات معیشتی مردم در قالب طرح های اقتصادی داشتند و تاکید بر آزادی و دموکراسی کردند.

۱- در طیف اصلاح طلبان آقای مهدی کروبی (اصلاح طلب سنتی چپ) با شعار واگذاری ۵۰ هزار تومان به هر تبعه ایرانی بالای ۱۸ سال که نزدیک به ۵ میلیون رای را در دور اول انتخابات به خود اختصاص داد.^{۱۹}

۲- در کنار وی آقای محسن مهرعلیزاده به اصطلاح، اصلاح طلب مستقل قرار داشت که مدعی بود به هیچ گروه و حزبی وابسته نمی باشد و بطور مستقل در این دوره انتخابات شرکت جسته است استانداری سابق مشهد آقای مهرعلی زاده دولت رفاه را مطرح نمود که به سه مشخصه اقتدار، آرامش و کارآمدی تاکید داشت.^{۲۰}

۳- آقای مصطفی معین، اصلاح طلب رادیکال و تکنوکرات از جبهه مشارکت معرفی شد. آقای معین بر اصلاح ساختار دولت و ساختار اقتصادی به عنوان اقدام اصلی دو زیربنای تاکید فراوانی نمود. در باب عدالت که یکی از محورهای مهم این دوره انتخابات ریاست جمهوری بود. آقای مصطفی معین اعلام کرد که تحقق عدالت سیاسی، اجتماعی و قومیتی نتیجه بلافصل وحدت مسلمانان است و اولین گام تحقق عدالت حقوق شهروندی است. در جمعی از مردم اصفهان وی اظهار داشت معضلاتی اجتماعی که جامعه ایران با آن مواجه است شاهد دو قطبی شدن جامعه ایرانی هستیم هم در بعد اقتصادی و هم در بعد مدنی، حقوق شهروندی مورد تعدی قرار گرفته است یعنی آزادی بیان، قلم و عقیده مورد تهدید قرار گرفته و فعالان سیاسی بدون محاکمه در دادگاههای غیر علنی و بدون هیات منصفه محکوم می شوند و این یکی از مظاهر بی عدالتی است.^{۲۱}

آقای معین در ارتباط با سیاست داخلی اعلام کرد مهمترین برنامه خود را در صورت پیروزی در انتخابات ریاست جمهوری دفاع از حقوق مردم می دانم هر چند که من دعوت شده احزاب هستم اما دولت من یک دولت ملی است زیرا اصل و هدف تشکیل یک دولت کارآمد و پاسخگو می باشد.

در خصوص سیاست خارجی وی اعلام کرد اگر هدف ما در یک شرایط برای تامین منافع ملی باشد در آن سو حرکت خواهیم کرد و اگر رئیس جمهور شوم غنی سازی اورانیوم را متوقف می کنم.^{۲۲}

وی همچنین اعلام کرد دولت من هم از شیعه و سنی از حقوق شهروندی یکسان برخوردار می شوند و افزود در کابینه من از تمام استانها و از همه اقلیت ها اعم از کرد، لر، بلوچ، ترک و عرب استفاده خواهد شد.^{۲۳}

و ایشان به حقوق زنان که ۵۰٪ جمعیت کشور را تشکیل می دهد تاکید فراوانی کردند.

بنابراین دولت آینده وظیفه خطیری نسبت به اقلیت های ایرانی خواهد داشت و حتی باید به مطالبات آنها بیشتر توجه نشان داده شود.^{۲۴}

بطور کلی این جناح سیاسی، نظارت استصوابی شورای نگهبان، حکم حکومتی و قانون اساسی را مورد نقد قرار می دهد.^{۲۵}

یک عضو فراکسیون اکثریت مجلس هفتم اعلام کرد که مطالباتی که برخی کاندیداتورهای گروه موسوم به اصلاح طلب مطرح می کنند فراتر از قابلیت عمل کردن در نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران است.

۴- آقای اکبر هاشمی رفسنجانی همانند دوره های گذشته با شعار همه با هم کار برای سربلندی ایران وارد صحنه رقابت های انتخاباتی شد وی بر فعال کردن بخش خصوصی و کاهش دادن تصدی گری دولت تاکید فراوانی داشت.^{۲۶}

آقای اکبر هاشمی رفسنجانی یک کاندیدا محافظه کار، پراکماتیسیم و مصلحت گرا است.^{۲۷} آقای محمدرضا باهنر نایب رئیس مجلس اعلام نمودن که آقای هاشمی از بین (طیف اصولگرا) اصلاح طلب پایگاه دارد که اصلاح طلب ساختارشکن است. هرچند که جناح اصلاح طلب از وی حمایت کردند اما در این انتخابات آقای هاشمی رفسنجانی خود را میان دو جریان اصلی سیاسی کشور قرار داد.

اصول گرایان مجلس در نظر دارند جبهه اتحاد خود را در مقابل آقای رفسنجانی تقویت کنند.^{۲۸} ریاست جمهور سابق ایران در بیانیه مهم خود در مرحله دوم انتخابات اعلام کرد که هدف حضورم در عرصه انتخابات ریاست جمهوری کمک به مشارکت حداکثر مردم و بالا بردن پشتوانه رای رئیس جمهور و کاهش دادن تنش ها و چالش ها بود که اهداف اولی موفقیت آمیز شد.

رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام اعلام کردند که برنامه اینجانب همان میثاق جدید با مردم است که در چهارده فصل تنظیم و منتشر شده در آن میثاق به چند بخش الویت ویژه ای داده شده است.^{۲۹}

الف: فقرزدائی و عدالت اجتماعی که ارتقاء سطح معاش اقشار زیر خط فقر و مناطق محروم و روستاها را هدف گرفته و شامل تامین مسکن، غذا، تحصیل، درمان و بیمه بیکاری و نیز ارتقای سطح معیشت کارمندان و کارگران شریف است که در قالب نظام تامین اجتماعی جامع تحقق خواهد یافت.

ب: تامین آزادی های سیاسی و اجتماعی و توجه به حقوق زنان و تحصیل، شغل، ازدواج و نشاط جوانان در چهارچوب نظام اسلامی و قانون اساسی.

ج: ایجاد اشتغال و مبارزه با تورم از طریق تامین سرمایه و امنیت شغلی نیروی کار و رونق اقتصادی.

د: گشودن راهی نو در تعامل جهانی به منظور کم کردن مشکلات و بهره گیری بیشتر از امکانات خارج از دسترسی کشور و دسترسی به فضایی مناسب برای معرفی ارزش های والای اسلام، ایران و انقلاب و تحکیم صلح امنیت در منطقه برای اعتلای کشورهای اسلامی و مطلوب نمودن فضای همکاری، مطمئناً با اتکای به مدد الهی، پشتیبانی شما مردم آگاه و غیور و همکاری نیروهای کشور رسیدن به اهداف این میثاق کار سختی نیست و راهکار مشخص را همان شعار همه با هم کار برای سربلندی ایران اسلامی می دانم که مضمون آن انجام ملی، فرهنگ کار و اعتلای ایران اسلامی است.^{۳۰}

از میثاق های هاشمی رفسنجانی می توان نتیجه گرفت که عدالت محور اصلی برنامه های وی قرار دارد از منظر اجتماعی، ایشان معتقد که با اجرای عدالت اجتماعی، سطح معیشتی مردم افزایش پیدا خواهد کرد و با تشویق بخش خصوصی و شریک کردن مردم در اقتصاد اشتغال افزایش پیدا می کند.

در ارتباط با فقرزدایی وی اعلام کرد که من تعهد می کنم کلیه مردم ایران تحت پوشش تامین نظام اجتماعی قرار گیرند و دولت موظف است غذا، مسکن، درمان، بهداشت، تحصیلات رایگان و بیمه بیکاری را مهیا سازد و این موارد جزء وظایف دولت شمرده می شود و در قوانین مصوب برنامه چهارم به عنوان قانون رفاه به تصویب مقام رهبری رسیده است و در مرحله اجرا است.^{۳۱}

وی در یک مصاحبه تلویزیونی روز چهارشنبه شب اعلام نمود که به افراد جویای کار بیمه بیکاری تعلق می گیرد و کمک های مالی به بازنشستگان و خانم های بی سرپرست پرداخت خواهد شد.^{۳۲}

از منظر اقتصادی آقای هاشمی رفسنجانی اجرای سیاسی خصوصی سازی توأم با کاهش تصدی گری دولت تنها راه برطرف کردن مشکلات اقتصادی می داند.^{۳۳}

از منظر سیاست خارجی ایشان اعلام کردند معتقد به موازنه مثبت در روابط بین المللی است و باید در چهارچوب منابع ملی و احترام متقابل با کشورهای مختلف جهان ارتباط برقرار کرد وی اعلام کرد که ما هرگز جنگ طلب نبوده و نیستیم و استفاده از انرژی هسته ای را برای مصارف غیر تسلیحاتی و غیرنظامی می خواهیم، امیدواریم که اروپا و امریکا این پیام را جدی بگیرند و آنرا از زبان تند به زبان دیپلماتی و دوستانه تغییر دهند.^{۳۴} به نظر می رسد آقای رفسنجانی دیپلماسی اعتدال را در روابط بین المللی را مورد توجه قرار می دهند.

۵- آقای محسن رضائی از جناح اصول گرا- رسماً انصراف خود را در تاریخ ۲۵ / ۳ / ۸۳ یعنی دو روز قبل از برگزاری دور اول انتخابات ریاست جمهوری اعلام نمود و افزود در مقطع کنونی به منظور جلوگیری از تشتت آراء و به نفع ملت ایران از این انتخابات کناره گیری می کنم.^{۳۵} در ضمن آقای دکتر توکلی برای ایجاد وحدت میان اصولگرایان انصراف داد و از شرکت در دور نهم انتخابات ریاست جمهوری اجتناب نمودند. قبل از شروع انتخابات آقای ولایتی اعلام کردند که اگر آقای هاشمی در این انتخابات شرکت کنند من خود را معرفی نخواهم کرد.

۶- آقای علی لاریجانی نامزد اصول گرا ریاست جمهوری گفتند قانون باید برای همه بطور یکسان عمل شود و قوی و ضعیف ندارد زیرا بی توجهی و تبعیض اثر روانی بدی بر جامعه دارد و با اشاره به اینکه اسلام بر رقابت سالم تاکید دارد افزود اختلافات طبقاتی باید کاهش پیدا کند و برای اینکه رشوه و رشوه خواری راه حل علمی دارد، حجم بزرگ دولت، حقوق پائین کارمندان، موانع تولید و ورود مدیران سیاسی به فعالیت های اقتصادی از عوامل بوجود آورنده پدیده رشوه خواری است.

رئیس سابق صدا و سیما گفت ۱۰ میلیون نفر در سطح کشور زیر خط استاندارد فقر قرار دارند که این رقم در شان و عزت ایران اسلامی نمی باشد^{۳۶}.

مبارزه با فقر و تبعیض را مهمترین اولویت های کاری دولت امید عنوان کرد و تصریح کرد بر اساس آمارهای موجود حدود ۴/۵ میلیون نفر در کشور بیکار هستند که این میزان با توجه به شمار جمعیتی کشور زیاد است وی اظهار داشت که نظام جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با معضل بیکاری سالانه نیاز به تولید ۸۰۰ هزار فرصت شغلی دارد در حالی که رقم تولید کشور در این زمینه سالانه حدود ۴۰۰ هزار نفر است بالاخره ایشان اعلام کردند اصلاحات واقعی مبارزه با فقر و تبعیض است و من به شما مردم اطمینان می دهم که با دانه درشت ها به شدت برخورد کنم و اعتماد را به جامعه بازگردانم^{۳۷}. در ارتباط با سیاست خارجی آقای لاریجانی با تاکید بر پرهیز از بزرگنمایی تهدیدات امریکا خاطر نشان کرده، وضع کشور از نظر روابط بین المللی بحران نمی باشد زیرا امروز به سبب مشروعیت داخلی و منطقه ای بالا، ایران هدف سخت برای امریکائی ها است^{۳۸}.

۷- آقای محمدباقر قالیباف نامزد جناح اصول گرایست جمهوری اعلام کرد هر کشوری که نتواند تولید کننده باشد کشور مستقلى نمی باشد و باید بپذیرد که در حاشیه جهان زندگی می کند^{۳۹} و تاکید کرد من نمی خواهم سیاه نمائی کنم چرا که با تمام مشکلات و جنگ و دشمنی هایی که با حکومت ما شد، فکر می کنم جمهوری اسلامی کارنامه قابل دفاعی دارد اما آنچه که باید بدانیم این است که توقعات و مطالبات مردم از این حکومت برآورده نشده است و تاکید بر مطرح کردن مشکلات جامعه و مردم کرد^{۴۰}.

آقای محمدباقر قالیباف فرمانده سابق نیروی انتظامی گفت زمانی که برای مشکلات مقصری پیدا نشود و در قبال ضعف ها با همدیگر تعارف کنیم دیگر راهی جز تباهی باقی نمی ماند و این زبینه مدیریت صحیح اسلامی و علمی نیست^{۴۱}.

ایشان اعلام کردند که هر کس رئیس جمهور شود باید نزدیک به ۴۰۰ نیروی نخبه و مورد اعتماد داشته باشد تا بتواند امور اجرایی کشور را با ضرب اطمینان بالا اداره کند^{۴۲}.

۸- آقای محمود احمدی نژاد به عنوان یک نامزد تحول گرا، انقلابی، جوان گرا، ایثارگر، تغییر و تحول و دولت کارآمد رقابت سیاسی خود را در دور نهم ریاست جمهوری آغاز کرد^{۴۳}.

آقای احمدی نژاد اعلام کردند ما نیاز به یک انقلاب سوم در عرصه مدیریت برای یک دولت اسلامی داریم. وی بیان داشت که با تحقق دولت اسلامی ما دیگر شاهد فقر، فساد و تبعیض نخواهیم بود و او تغییر رویکرد در عرصه های مختلف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی تاکید فراوان کرد.

آقای احمدی نژاد تأکید بر شمرده ۱۶ مورد ضعف در دولت های گذشته که سبب شده شکاف طبقاتی در کشور افزایش پیدا کند و افزود که دامنه فقر و تبعیض روز به روز عمیق تر می شود.

استاد دانشگاه علم و صنعت اعلام داشت که ساختن کشور سخت تراز جنگیدن نیست آن روزها جوانان ما توانستند دست استکباری از تعرض بیت المال را قطع کنیم امروز هم موفق خواهند شد^{۴۴}.

شهردار سابق تهران علاوه بر تکیه بر حل معضلاتی همچون بیکاری، تورم و کوچک کردن دولت که شعار مشترک کلیه کاندیداتوره‌های نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری بود اسرار می‌ورزد. تحقق دولت اسلامی را اساسی‌ترین محور برنامه‌های خود عنوان کرد و با انتقاد از روند سیاست‌های اقتصادی در ۱۶ سال گذشته که تبعات منفی آنرا می‌توان در توسعه فساد اداری و تبعیض پیدا کرد. وی همچنین معتقد است که تنها ۴۰٪ بودجه جاری دولت به حقوق کارمندان و کارگران اختصاص دارد و اعلام کرد که می‌توان در بودجه جاری دولت ۱۰٪ صرفه جویی کرد و برای هزینه مردم و بهبود وضع معیشتی مردم بکار گرفت.

آقای احمدی نژاد تاکید کردند که اولین لایحه ارسالی دولت من به مجلس برای رفع مشکلات جوانان و برای ساختن یک جامعه نمونه و سالم خواهد بود^{۴۵}.

ایشان اعلام کردند ایجاد عدالت، اشتغال، مقابله با فساد اداری، فقرزدایی از پایین‌ترین طبقات جامعه، حل مشکلات ترافیک شهرهای بزرگ، مبارزه با گرانی مایحتاج ضروری مردم از جمله الویت‌های برنامه من است و نارضایتی مردم در جامعه کنونی ناشی از ناکارآمدی ساختار و سازمان و تشکیلات اداری است.

پیروز اگر احمدی نژاد باشد

محمود احمدی نژاد در نهمین انتخابات ریاست جمهوری هیچگاه میثاق و منشوری ارائه نکرد. برنامه داشت، شعار داشت، آرمان داشت، وعده و وعید داشت اما میثاق و منشور نداشت با این همه در خلال آنچه در دوران رقابت گفت، انتظاراتی را برانگیخت. از تحول خواهی بر پایه عقلانیت و معنویت حرف زد. از دولت کارآمد و عدالت گستر سخن گفت. از سلامت کدیران و تواضع در برابر مردم خبر داد. پیشگیری از بروز شکاف دولت-ملت را وعده داد به تشکیل دولت مکتبی و دولت اسلامی بشارت داد از عدم تعهد به هیچ حزب و دسته‌ای سخن گفت. گفت که به دنبال تثبیت هویت و تقویت آرمان خواهی و برائت از ایده آلیسم استبراهیت گفتمان *** وی گفت چرا با افزایش بهای نفت مردم تغییرات شاخص‌های اقتصادی را در زندگی و سفره‌های خود احساس نمی‌کنند.

۴- نتایج دور اول انتخابات ریاست جمهوری

نهمین دور انتخابات ریاست جمهوری برای اولین بار به دور دوم کشیده شد که در مرحله اول با توجه به تحریم اپوزیسیون داخلی و خارجی، مشارکت و حضور ۳۰ میلیونی مردم در پای صندوق‌های رای در این دور می‌توان آنرا، یک انقلاب کوچک قلمداد نمود.

بر اساس قانون انتخابات اگر هیچ یک از نامزدها نتواند در دور اول ۵۰+۱ درصد آراء ماکزوزه را به خود اختصاص دهد به مرحله دوم (نهایی) رقابت‌های انتخاباتی راه می‌یابند.

آقای موسوی لاری وزیر کشور ۴۶ میلیون و ۷۸۶ هزار و ۴۱۸ نفر را واجد شرایط رای دادن در کشور اعلام کردند که در دور اول پس از آمار بدست آمده ۲۹۳۱۷۰۴۲ نفر در انتخابات شرکت کردند. بر اساس این آراء آقای اکبر هاشمی با ۶۱۵۹۴۵۳ رای و آقای محمود احمدی نژاد با ۵۷۱۰۳۵۴ رای رتبه‌های اول و دوم را کسب کردند و به دور دوم راه یافتند. همچنین آقای مهدی کروی با کسب ۵۰۶۶۳۱۶ رای، محمدباقر قالیباف با کسب ۴۰۷۵۱۸۹ رای آقای مصطفی معین با ۴۰۵۴۳۰۴ رای و آقای علی لاریجانی با کسب ۱۷۴۰۱۶۳ رای در رده‌های بعدی نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری قرار گرفتند.^{۴۶}

لطفاً به نمای زیر توجه نمایید.

بر اساس ماده ۶۷ قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران فعالیت انتخاباتی در مرحله دوم از تاریخ اعلام رسمی نتایج قطعی آرای مرحله اول شروع و تا ۲۴ ساعت قبل از اخذ رای مرحله دوم ادامه خواهد یافت. همچنین به استناد به تبصره ذیل ماده ۸۰ قانون انتخابات ریاست جمهوری کسانی که از چگونگی برگزاری انتخابات ریاست جمهوری شکایت دارند ظرف ۳ روز شکایات مستند خود را به هیاتهای نظارت حوزه های مربوطه یا به دبیرخانه شورای نگهبان ارسال نمایند.^{۴۷} آقای کروی اعلام نمودند که این انتخابات مخدوش شده است.^{۴۸}

۵- نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری

از دیدگاه حقوقی مسئولیت نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری بر اساس اصل ۹۹ قانون اساسی به عهده شورای نگهبان است.^{۴۹} قانون نظارت شورای نگهبان به انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۴/۴/۴ مقرراتی را در این خصوص اعلام کرده است.^{۵۰}

شورای نگهبان قبل از شروع انتخابات دو نفر از اعضای خود و پنج نفر از افراد مسلمان و مطلع و مورد اعتماد دارای حسن سابقه را با اکثریت مطلق آراء اعضای شورای نگهبان به عنوان هیات مرکزی نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری و سه نفر به عنوان عضو علی البدل انتخاب و به وزارت کشور معرفی می نماید.^{۵۱}

هیات مرکزی نظارت، بر کلیه مراحل انتخابات و جریانهای انتخاباتی و اقدامات وزارت کشور و هیاتهای اجرایی که در انتخابات موثر است و آنچه مربوط به صحت انتخابات می شود نظارت خواهد کرد.^{۵۲}

هیات مذکور باید برای هر شهرستان ناظر یا ناظرین واجد شرایط قانونی را انتخاب کند. این خصوص « شورای نگهبان (نیز) در هر مورد که لازم بدانند می تواند یا برخی از ناظرین را مستقیماً انتخاب نماید»^{۵۳}.

هیات مرکزی نظارت یا ناظرین که در سراسر کشور بر کیفیت انتخابات نظارت کامل دارند، در هر مورد که سوء جریان یا تخلفی مشاهده کنند کتباً تذکر خواهند داد. فرمانداران و بخشداران موظفند بلافاصله بر اساس قوانین مربوط نسبت به رفع اشکالات مطروحه اقدام نمایند و چنانچه مسئولین وزارت کشور نظرات آنان را ملحوظ ندارند ناظرین مراتب را به هیات مرکزی نظارت شورای نگهبان گزارش خواهند کرد.^{۵۴}

شورای نگهبان در کلیه مراحل در صورت اثبات تخلف با ذکر دلیل نسبت به ابطال یا توقف انتخابات سراسر کشور و یا بعضی از مناطق اتخاذ تصمیم نموده و نظر خود را از طریق رسانه های همگانی اعلام می نماید و نظر شورای نگهبان در این مورد قطعی و لازم الاجرا است و هیچ مرجع دیگری حق ابطال یا متوقف کردن انتخابات را ندارد.^{۵۵}

شورای نگهبان در صورت بروز تخلف در مقدمات انتخابات که موثر باشد می تواند آن را متوقف نماید.^{۵۶}

۶- ارزیابی نتایج انتخابات دور اول ریاست جمهوری

مرحله اول انتخابات پرشکوه ریاست جمهوری با مشارکت گسترده مردم در ۲۷ خرداد ۱۳۸۳ برگزار گردید اما احتمال حضور آقای احمدی نژاد را در دور دوم پیش بینی نشده بود بطوریکه بر اساس نظر سنجی ها قبل از انتخابات دور اول آقای رفسنجانی، آقای قالیباف و آقای معین در رده های اول تا سوم قرار داشته بوده اند و آقای محمود احمدی نژاد را در رده های آخر ارزیابی کردند و احتمال چنین آرائی را برای وی پیش بینی نکردند به نظر می رسد عدم وحدت و شکاف میان جناح اصول گرا، ۴۰ درصد آراء را میان ۳ نامزد تشکل اصولگرا به ترتیب آقای احمدی نژاد ۱۹/۵ درصد، آقای قالیباف ۱۴ درصد و آقای لاریجانی ۶ درصد تقسیم کنند.^{۵۷}

در مقابل جناح به اصطلاح راست، اصلاح طلبان نیز با داشتن ۳ نامزد یعنی آقای کروبی ۱۷ درصد، آقای معین ۱۴ درصد و آقای مهرعلیزاده ۴ درصد آراء را تقسیم نمودند. آقای رفسنجانی موفق گردید آراء خود را از میان دو جریان اصلی سیاسی کشور بهترین آراء را با ۶ میلیون و ۶۲۶ هزار رای در دور اول انتخابات ریاست جمهوری بدست آورد.^{۵۸}

آنچه که در این انتخابات مورد توجه مردم قرار گرفت اسم، نام و شخصیت نامزدها نبود بلکه ویژگی ها، تفکر و اندیشه های سیاسی بویژه برنامه های آنها همواره مورد ارزیابی مردم قرار گرفت.

در دور دوم انتخابات رویکردهای اقتصادی سیاسی اجتماعی دو نامزد شفاfter شد بطوریکه هر یک از آنها قول و قرارهای مالی فراوانی به مردم ایران دادند.

۷- دور دوم انتخاب ریاست جمهوری

پیروزی آقای محمود احمدی نژاد در مرحله اول انتخابات ریاست جمهوری سبب شد که نهادهای مدنی و جناح های سیاسی آرایش جدیدی در کشور پیدا کنند بطوریکه اکثر گروهها، تشکل ها و جناح های سیاسی در حمایت از آقای هاشمی رفسنجانی بیانیه های متعددی در کشور صادر کردند در صورتیکه آقای محمود احمدی نژاد یک چهره ناشناخته بود و بدون حمایت به رقابت خود در این انتخابات ادامه داد و استقامت کرد.

بدنبال این حمایت ها از آقای هاشمی رفسنجانی، پیروزی آقای محمود احمدی نژاد، بنابر تحلیل گران سیاسی داخلی و خارجی و انتخاب وی دور از انتظار بود و یک امر بعید به نظر می رسید اما اکثر مردم ایران به دنبال یک رویکرد نوین یک شخصیت جدید و انقلابی بودند و به آقای محمود احمدی نژاد رای اعتماد دادند.

بنا به گزارش ستاد انتخاباب کشور نتیجه قطعی اعلام شد.

بر اساس این گزارش از ۴۶ میلیون و ۷۸۶ هزار و ۴۱۸ واجد شرایط دادن رای، ۲۷ میلیون و ۹۵۹ هزار و ۲۵۳ رای (در داخل و خارج کشور) بدست آمد که رقم مشارکت مردم در دور دوم انتخابات معادل ۶۰ درصد است.

آقای محمود احمدی نژاد ۱۷ میلیون و ۲۴۸ هزار و ۷۸۲ رای (۶۲ درصد) و آقای اکبر هاشمی رفسنجانی ۱۰ میلیون و ۴۶ هزار و ۷۰۱ رای (۳۶ درصد) را به خود اختصاص دادند و از مجموع آرای اخذ شده ۶۶۳ هزار و ۷۷۰ رای باطله بدست آمده است.

نتایج انتخابات استان تهران از ۸ میلیون و ۲۳۱ هزار و ۲۳۰ واجد شرایط رای ۵ میلیون و ۳۶۲ هزار و ۹۹ رای (۶۵ درصد) به صندوق های ریخته شد.

از مجموع این آراء ۳ میلیون و ۲۷۹ هزار و ۷۹۷ رای (۶۱ درصد) به آقای محمود احمدی نژاد و یک میلیون و ۹۶۵ هزار و ۳۸۶ رای (۳۶/۶ درصد) به آقای اکبر هاشمی رفسنجانی اختصاص یافت.

۸- وظایف و اختیارات

در رژیم پرزستانسالیسم^{۵۹}، معمولاً رئیس جمهور که ریاست قوه مجریه را به عهده دارد وزراء را شخصاً و مستقیماً معرفی می نماید و رئیس جمهور مستقیماً توسط مردم انتخاب می شود.

در این نوع نظام قوه مجریه مستقل از پارلمان است بطوریکه قوه مقننه قادر به عزل و یا استیضاح وزراء و رئیس جمهور نمی باشد.^{۶۰}

رئیس جمهور نیز نمی تواند مجلس را منحل نماید که در این نظام تفکیک قوا بصورت مطلق می باشد.

در مقابل رژیم ریاستی، رژیم پارلمانی قرار دارد که تفکیک قوا بطور نسبی اعمال می شود.

در نظام جمهوری اسلامی ایران از آن جهت که رئیس جمهور مستقیماً توسط مردم انتخاب می شود و اعضای دولت بعضی هیات دولت از طرف وی معرفی و پیشنهاد می شوند و می تواند آنها را عزل نماید یکی از مشخصات رژیم ریاستی است ولی از آنجائیکه وزراء و هیأت دولت باید از مجلس رای اعتماد بگیرند و قوه مقننه می تواند وزراء را مواخذه و مورد استیضاح قرار دهد و مشخصات رژیم پارلمانی است.^{۶۱}

بنابراین رژیم سیاسی ایران تشکیل شده از یک نظام ریاستی و پارلمانی که تلفیق این دو با نظام اسلامی، آنرا به یکی از نظامهای حقوقی منحصر بفرد در جهان تبدیل نموده است از آنجائیکه رئیس جمهور در سیاست های داخلی و خارجی و همچنین در سرنوشت مردم نقش حساس و مرثری دارد و در پاسداری از قانون اساسی، حفظ نظام و دین و میهن، تضمین حقوق و آزادیهای مردم و حراست از استقلال کشور دارای وظایف خطیری است^{۶۲} انتخابات ریاست جمهوری یکی از انتخابات پر اهمیت در ایران قلمداد می شود.

به همین دلیل در قانون اساسی پیش بینی شده که رئیس جمهور در حدود اختیارات و وظایفی که به موجب قانون اساسی و یا قوانین عادی به عهده دارد در برابر ملت، رهبر و مجلس شورای اسلامی مسئول است.^{۶۳}

رئیس جمهور در برابر مجلس، مسئول اقدامات میان وزیران نیز است^{۶۴}

بنابراین برای رئیس جمهور از دو لحاظ می تواند مسئولیت ایجاد شود.

۱- از لحاظ اختیارات و وظایفی که بر عهده دارد^{۶۵} اصل ۸۹ بند ۲

۲- از لحاظ اقدامات هیات وزیران^{۶۶}

یکی از وظایف مهم رئیس جمهور مسئولیت اجرای قانونی است معمولاً پاسداری از قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان است^{۶۷} و نظارت بر حسن اجرای قوانین بر عهده قوه قضائیه قرار دارد^{۶۸} اما پاسداری اجرای تحت عنوان مسئولیت اجرای قانون اساسی بر عهده رئیس جمهور است^{۶۹}.

زمینه اولیه سپردن مسئولیت اجرای قانون اساسی را به رئیس جمهور می توان در پیش نویس اصل ۵۷ قانون اساسی مشاهده نمود که وی بالاترین مقام رسمی کشور پیش بینی شده بود ۷۰ که در یک بررسی تطبیقی می توان مشاهده نمود که اصل مذکور از قانون اساسی فرانسه اصل ۵ اقتباس شده است که اعلام می دارد رئیس جمهور بر رعایت قانون اساسی نظارت دارد وی با نظارت خویش عملکرد منظم قوای عمومی و همچنین استمرار حکومت را تضمین می نماید. به منظور پاسداری از قانون اساسی در ایران و در اجرای اصل ۱۱۳ قانون اساسی رئیس جمهور از طریق نظارت، کسب، اطلاع، بازرسی، پیگیری، بررسی و اقدامات لازم، مسئول اجرای قانون اساسی می باشد. چنانچه ماده ۱۳ قانون مربوط به تعیین حدود اختیارات ریاست جمهوری تصریح می دارد در صورت نقض و تخلف و عدم اجرای قانون اساسی رئیس جمهور می تواند چنانچه خود مقتضی بداند از طریق اخطار، تعقیب و ارجاع پرونده متخلفین به محاکم قضایی اقدام کند.^{۷۱} از آنجائیکه رئیس جمهور از یک جایگاه ممتازی در نظام جمهوری اسلامی ایران برخوردار می باشد دارای اختیارات بسیار وسیعی است که از جمله:

- ۱- به ریاست هیات وزیران^{۷۲}
- ۲- تعیین و عزل وزیران و قبول استعفای آنها^{۷۳}
- ۳- امضای قوانین جدید التصویب^{۷۴}
- ۴- امضای عهدنامه و قراردادهای بین المللی^{۷۵}
- ۵- تعیین سفیران و پذیرفتن آنها^{۷۶}
- ۶- اعطای نشانه های دولتی^{۷۷}
- ۷- درخواست تشکیل جلسه غیرعلنی مجلس^{۷۸}
- ۸- حضور در مجلس^{۷۹}
- ۹- مسئول امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی^{۸۰}
- ۱۰- ریاست شورای عالی امنیت ملی^{۸۱}
- عضویت در شورای بازنگری قانون اساسی^{۸۲}
- داشتن معاونان^{۸۳}
- داشتن نماینده ویژه^{۸۴}

همانطوریکه مشاهده می شود نزدیک به ۲۰ اصل در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به رئیس جمهور اختصاص داده شده است و مابقی به قوه مجریه مربوط می شود^{۸۵} بنابراین با توجه به موضوعات مطرح شده رئیس جمهور نقش بسیار حساس و مهمی در عرصه سیاست داخلی و بین المللی کشور ایفا می کند و انتخاب یک فرد اصلح برای پست ریاست جمهور از یک اهمیت ویژه ای در نظام اسلامی برخوردار می باشد.

نتیجه گیری

نهمین دور انتخابات ریاست جمهوری ایران را می توان از دو رویکرد داخلی و خارجی مورد ارزیابی قرار داد.

- رویکرد داخلی

مردم ایران در آستانه انتخابات ریاست جمهوری با شرکت و مشارکت گسترده خود در دو دور این انتخابات ثابت کردند که بدنبال امنیت سیاسی - اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می باشند و برای مشکلات اقتصادی و معیشتی که زندگی روزمره آنها را تحت الشعاع قرار داده است اهمیت فوق العاده قائل اند که در میان برنامه های پیشنهاد شده از طرف هفت نامزد، برنامه های آقای محمود احمدی نژاد مورد پذیرش ملت مسلمان ایران قرار گرفت در پاسخ این مطالبات آقای محمود احمدی نژاد نیز اعلام کردند دولت عدالتخواه و انقلابی منابع ملی را از گرند تعرفی و چپاول فرصت طلبان، زیادی خواهان و کسانی که دارایی مردم را متعلق به خود و قبیله ای که به آن تعلق دارند فرض کرده اند مصون نگاه می دارند^{۸۶} و اعلام نمود که راهکارهایی برای مطالبات مردم به قرار زیر وجود دارد.

- خصوصی سازی

- بانک های خصوصی سود بانکی که عامل سوداگری و فقر و تبعیض می شود.

- اشتغال تجمل گرایی و اشرافی گری

- ضرورت عدالت محور بودن برنامه ریزی های اقتصادی

- قله های ثروت

- بلوکه شدن منابع کشور در ساختمانهای دولتی

- محترم بودن بیت المال

- اعطای وام ازدواج در نظام بانکها^{۸۷}

و در اجرای این رویکرد رئیس جمهور منتخب مردم عدالت، خدمت و مخالفت قاطع با ثروت اندوزی نامشروع را اساس برنامه های خود مبتنی بر یک نظام دولت اسلامی اعلام کردند.

مردم ایران با اعتماد به برنامه های آقای محمود احمدی نژاد امیدواراند که شعارهای ریاست جمهور محترم تحقق پذیرد و به قول وعده و وعیدهای داده شده عمل کند.

رئیس جمهور جدید باید رئیس جمهور همه ملت ایران باشد چه آنهایی که به او رای دادند یا کسانی که رای خود را به رقیب وی دادند.

رویکرد خارجی

پیروزی آقای محمود احمدی نژاد به جهانیان بویژه کشورهای غربی ثابت کرد که مردم مسلمان ایران به دنبال عدالت خواهی می باشد و نه دموکراسی. ملت ایران را نمی توان با این شعارهای فریبنده گول زد. بزرگ نمائی چالش های موجود در سیاست خارجی ایران منجمله برنامه هسته ای خصومت ایالت متحد امریکا و اروپا علیه ایران، همراه ژاپن، استرالیا و کانادا با آمریکا و اروپا در برابر ایران و بدگمانی در روابط منطقه ای اهدافی می باشند که ابرقدرتها برای مقابله با نظام اسلام و ملت مسلمان ایران تدوین نموده اند از اینرو مسئولیت رئیس جمهور جدید در سیاست خارجی از یک اهمیت فوق العاده ای برخوردار خواهد شد. مقام معظم رهبری اعلام کردند که بزرگترین مبارزه با امریکا خدمت به این مردم است.

پی نوشت ها

¹ – Separation des Pouvoirs

² - Le contrat social

³ - Souverainte

⁴ – Saint Thomat D aquin

⁵ – Saint Augustin

⁶ – La Republique

^۷ - دکتر عباس منوچهری گفتمان جمهوری و جمهور گفتمان سیری تحلیلی در مبانی نظری جمهوریت ص ۳۱ الی ۳۸

⁸ - La Legitimite

^۴ - سید محمد ناصر تقوی مشروعیت در مشارکت سیاسی با نگاهی به مشروعیت حکومت دینی و نظریه های ولایت فقیه مجله حکومت اسلامی

سال ششم شماره دوم ص ۱۸۹

^{۱۰} - روزنامه ایران چهارشنبه ۱۱ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۶

^{۱۱} - اسامی نامزدها محمد علی رجائی، عباس شیبانی، علی اکبر پرورش و حبیب الله عسگر اولادی مسلمان که محمدعلی رجائی با ۱۶۲۰۱۲۹۷۰ میلیون رأی ریاست جمهور را بدست گرفت و بعد از یک ماه شش روز از زمان تشکیل دولت به شهادت رسید و به عنوان یکی از محبوب ترین رئیس جمهور در افکار عمومی ملت ایران باقی ماند.

^{۱۲} - ماده ۳ قانون مربوط به انتخاب ریاست جمهوری فرانسه مصوب ۶ نوامبر ۱۹۶۲ همراه با مصوبات اصلاحی

^{۱۳} - در ارتباط به موضوع رجال مذهبی و سیاسی، جناب آقای هاشمی رفسنجانی اعلام داشته حکم شرعی وجود ندارد که زن رئیس جمهور نشود ایشان مخالفتی ندارم روزنامه اطلاعات یکشنبه ۲۲ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۲ گفتگوی صریح ایت الله هاشمی رفسنجانی با خبرگزاری فرانسه

^{۱۴} - اولاً، رجل کلمه ای عربی است و به معنی مرد است که معمولاً در مقابل واژه نسا که به معنی زن می باشد به کار می رود و عرفاً مرد به کسی گفته می شود که علاوه بر این که سن بلوغ را پشت سر گذاشته به مرحله ای از رشد جسمی رسیده باشد که مردم به او مرد اطلاق گفته

^{۱۵} - مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی با انتشار گزارشی ضمن بررسی عوامل موثر بر مشارکت سیاسی مردم، ۲۸ عامل مهم و تاثیر گذار در محبوبیت و نفوذ نامزدهای انتخابات در میان مردم را معرفی کرد.

در این گزارش از روشنفکر و دانشگاهی بودن، آشنایی با شرایط و مقتضیات جهانی، مردمی و برخاسته از متن مردم بودن، قانونگرایی، داشتن سابقه مبارزاتی، پیروی از خط امام، دلسوز مردم بودن، علاقه مندی به رفاه و آسایش مردم، صادق و صمیمی بودن و اهل مبارزه با فساد اقتصادی، بی عدالتی و تبعیض بودن به عنوان شاخص های اول، تا دهم نام برده شده است. داشتن برنامه برای اداره امور کشور، روشنفکر دینی و مدافع منطقی دین بودن، مزین به اخلاق خوب بودن داشتن جدیت و سخت گیری، مدافع آزادی بودن، دفاع از حقوق جوانان و ارایه طرح برای حل مشکل آنان، مخالفت با طمع ورزی بیگانگان و اهل تعامل بین المللی بودن، ملی گرایی، مدافع حقوق زنان بودن و موافقت با نقد و تضارب آراء و اندیشه ها از دیگر شاخصه های مهمی هستند که در گزارش مرکز پژوهش ها به عنوان عوامل موثر در محبوبیت نامزدهای انتخاباتی از آنها یاد شده است.

دفتر مطالعات فرهنگی همچنین یادآور شده است که احترام به مردم، اعتقاد به اصول دموکراسی، اهل فرهنگ و هنر بودن، ویژگی و آراستگی ظاهری، داشتن قدرت بیان، مدافع امنیت اجتماعی بودن، اهتمام به اولویت حل مسئله معیشت و داشتن سابقه فعالیت اجرایی و سیاسی از جمله دیگر شاخصه های مهم مورد مردم در این زمینه می باشند.

- ۱۶- روزنامه اعتماد چهارشنبه ۱۸ خرداد ۱۳۸۴ ص ۳
- ۱۷- عباس شادلو، احزاب و جناحهای سیاسی ایران امروز و همچنین به دانشنامه سیاسی داریوش کشوری مراجعه گردد.
- ۱۸- برخی از تحلیل گران سیاسی معتقدند چنانچه آقای اکبر هاشمی رفسنجانی در طیف اصلاح طلبان قرار نگرفت او را یک اصول گرا اصلاح طلب فرض کردند.
- ۱۹- برخی از کارشناسان اقتصادی معتقدند که تحقق چنین امری امکان پذیر نمی باشد مگر اینکه یارانه ها حذف گردد.
- ۲۰- وی در یک مصاحبه تلویزیونی تاکید بر تورسم و کنار گذاشتن تعصبات مذهبی داشت.
- ۲۱- روزنامه ایران ۲۴ خرداد ۱۳۸۴
- ۲۲- روزنامه اعتماد سه شنبه ۲۴ / ۳ / ۱۳۸۴ ص ۸
- ۲۳- روزنامه اقبال ۱۷ خرداد ۱۳۸۴
- ۲۴- برخی از تحلیل گران سیاسی معتقدند که مطرح کردن قومیت ها و تاکید افراطی بر اقشار مختلف در این انتخابات منحصرأ برای کسب رای بود.
- ۲۵- آقای ابراهیم یزدی و عزت الله سبحانی (نهضت آزادی ایران و فعالان سیاسی، مذهبی) در یک بیانیه حمایت خود را از آقای معین اعلام کردند و بیان داشتند که پس از رد صلاحیت آقای معین توسط شورای نگهبان و دستور مقام رهبری یک حکم حکومتی نمی باشد
- ۲۶- همشهری ۲۳ خرداد ۱۳۸۴ ص ۲۶ .
- ۲۷- روزنامه دنیا اقتصاد ۳۰ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱
- ۲۸- روزنامه دنیای اقتصاد ۳۰ خرداد ۱۳۸۳ ص ۲
- ۲۹- در سال ۱۹۸۱ فرانسوا میتران در دو دوره به مدت ۱۴ سال در فرانسه به سمت ریاست جمهوری انتخاب شد هنگام برگزاری دور اول انتخابات با ۱۱۰ پیشنهاد برای اصلاح و پیشرفت اقتصادی سیاسی و اجتماعی مردم کشور فرانسه به صحنه رقابت سیاسی وارد شد و پیروز گردید.
- ۳۰- متن کامل میثاق آقای هاشمی رفسنجانی در روزنامه اطلاعات ۱۱ خرداد ۱۳۸۴ ص ۹ و ۸ به چاپ رسیده است.
- ۳۱- مبلغ بیمه بیکاری از ۸۰ هزار تومان تا ۱۵۰ هزار تومان تعیین شده است.
- ۳۲- آقای رفسنجانی در مصاحبه تلویزیونی روز چهارشنبه شب اعلام کردند در برنامه های من مبلغ ۷۰ هزار تومان به زنان بی سرپرست پرداخت خواهد شد.
- ۳۳- آقای رفسنجانی تعهد کردند ۱۰ میلیون تومان سهم از شرکت و موسسات دولتی به ۱۴ میلیون خانوار ایرانی بصورت قرض الحسنه پرداخت خواهد شد.
- ۳۴- روزنامه اعتماد ۲۴ خرداد ۱۳۸۴
- ۳۵- روزنامه اطلاعات ۸۴/۳/۲۶
- ۳۶- روزنامه ایران ۱۱ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۹
- ۳۷- روزنامه ایران ۱۱ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۹
- ۳۸- روزنامه ایران ۲۴ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۹
- ۳۹- روزنامه اطلاعات ۱۸ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۴
- ۴۰- روزنامه ایران ۱۱ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۹
- ۴۱- روزنامه کیهان ۱۷ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۹
- ۴۲- روزنامه کیهان ۲۱ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۴
- ۴۳- روزنامه ایران ۱۱ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۴
- ۴۴- روزنامه همشهری ۲۳ خرداد ۱۳۸۴ ص ۲۶
- ۴۵- روزنامه ایران ۱۱ خرداد ۱۳۸۴
- ۴۶- ۲۹ خرداد ۱۳۸۴ روزنامه جمهوری اسلامی ایران ص ۱
- ۴۷- روزنامه جمهوری اسلامی ایران ۲۹/۳/۱۳۸۴ ص ۳
- ۴۸- اعتراض نامزد ریاست جمهوری به تغییر ناگهانی انتخابات، روزنامه جمهوری ۲۹ خرداد ۱۳۸۴ ص ۳
- ۴۹- اصل ۱۱۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ۵۰- آقای دکتر سیدمحمدهاشمی حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران ص ۲۸۵
- ۵۱- ماده ۲ قانون نظارت شورائی نگهبان بر انتخابات ریاست جمهوری.
- ۵۲- ماده ۴ همان قانون
- ۵۳- ماده ۵ همان قانون

۵۴- ماده ۶ همان قانون

۵۵- ماده ۷ همان قانون

۵۶- ماده ۸ همان قانون

۵۷- روزنامه جام جم چهارشنبه اول تیر ۱۳۸۴ ص ۸

۵۸- روزنامه جام جم یکشنبه ۲۹ / ۳ / ۱۳۸۴ ص ۱

۶۰- همانند رژیم ریاستی ایالات متحده امریکا

۶۱- همانند نظام حقوقی کشور انگلستان که یک نظام پارلمانی است.

۶۲- اصل ۱۲۱ مربوط به سوگند رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی

۶۳- اصل ۱۲۲ قانون اساسی ایران

۶۴- اصل ۱۳۴ و ۸۹ قانون اساسی ایران.

۶۵- اصل ۸۹ بند ۲

۶۶- اصل ۱۳۴ بند آخر قانون اساسی ایران

۶۷- اصل ۹۱ قانون اساسی ایران

۶۸- اصل ۱۵۱ بند ۳ قانون اساسی ایران

۶۹- اصل ۱۱۳ قانون اساسی

۷۰- اصل ۵۷ در سال ۱۳۶۸ تغییر پیدا کرد.

۷۱- همچنین می توان به ماده ۱۴ جهت اطلاع تخلفات به مجلس شورای اسلامی اشاره کرد.

۷۲- اصل ۱۳۴

۷۳- اصل ۱۳۳ و اصل ۱۳۶ قانون اساسی

۷۴- اصل ۱۲۳ قانون اساسی

۷۵- اصل ۱۲۵ قانون اساسی

۷۶- اصل ۱۲۸ قانون اساسی

۷۷- اصل ۱۲۹ قانون اساسی

۷۸- اصل ۶۹ قانون اساسی

۷۹- اصل ۷۰ قانون اساسی

۸۰- اصل ۱۲۶ قانون اساسی

۸۱- اصل ۱۷۶ قانون اساسی

۸۲- اصل ۱۷۷ قانون اساسی

۸۳- اصل ۱۲۴ قانون اساسی

۸۴- اصل ۱۲۷ قانون اساسی

۸۵- از اصل ۱۱۳ تا اصل ۱۴۲

۸۶- روزنامه مردم سالار ۲۳ خرداد ۱۳۸۴ ص ۱۰

۸۷- روزنامه شرق ۱ تیر ۱۳۸۴ ص ۴
